

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 45/03-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. marca 2003 predbežne prerokoval sťažnosť I., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. A., B., vo veci porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1, ako aj čl. 13 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava III z 28. júna 2001 a 14. septembra 2001 vo veci vedenej pod sp. zn. 16 Cb 29/99, ako aj postupom a rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave z 15. októbra 2002 vo veciach vedených pod sp. zn. 26 Cob 442/01 a 26 Cob 443/01 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I., a. s., B. o d m i e t a pre nedostatok svojej právomoci.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 29. januára 2003 doručené podanie I., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. P. A., B., označené ako „Sťažnosť proti porušeniu základných práv vyplývajúcich z Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodnej zmluvy podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“ s prílohami. Z jeho obsahu vyplynulo:

„Návrhom na začatie konania – žalobou – zo dňa 14. 10. 1998, č. 10218/130-1998, ktorý bol doručený Okresnému súdu Bratislava III dňa 23. 10. 1998, sa S. v. p., štátny podnik, B. Š., ako navrhovateľ, domáhal proti odporcovi I., akciová spoločnosť, B. zaplataenia čiastky 572 315,30 Sk titulom odplaty za odber podzemnej vody podľa ustanovenia § 7 ods. 5 nariadenia vlády č. 2/1989 Zb. a tiež zaplataenia 61 775,- Sk titulom poplatku z omeškania podľa ustanovenia § 7 ods. 6 vládneho nariadenia č. 2/1989 Zb.

Napriek tomu, že z ustanovenia § 14 ods. 1 zákona č. 135/1974 Zb. o štátnej správe vo vodnom hospodárstve jednoznačne vyplýva právomoc konať vo veciach upravených vodným zákonom (zákon č. 138/1973 Zb. o vodách) pre vodohospodárske orgány a na konanie sa majú použiť ustanovenia správneho poriadku (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní), čo v zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 O. s. p. (záver vety) vylučuje právomoc súdu na konanie a rozhodovanie týchto vecí, Okresný súd Bratislava III vo veci konal a dňa 19. 11. 1998 vydal platobný rozkaz (sp. zn. ROB/2253/98), po zrušení ktorého, v dôsledku včas podaného odporu, vec prejednal na pojednávaní a dňa 28. 06. 2001 rozsudkom č. k. 16 Cb 29/99-76 žalobe v celom rozsahu vyhovel, keď odporcu zaviazal zaplatiť navrhovateľovi žalované čiastky a nahradiť trovy konania.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 15. 10. 2002, č. k. 26 Cob 442/01-111, v časti poplatku z omeškania vo výške 61 775,- Sk a trov konania rozsudok prvostupňového súdu potvrdil a vo zvyšku pripustil späťvzatie návrhu a v tejto časti konanie zastavil. Oba rozsudky nadobudli právoplatnosť dňa 26. 11. 2002.

Uznesením zo dňa 14. 09. 2001, č. k. 16 Cb 29/99-97, Okresný súd Bratislava III zaviazal odporcu k povinnosti zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 25 525,- Sk. Toto uznesenie nebolo súdom prvého stupňa nijako odôvodnené.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 15. 10. 2002, č. k. 26 Cob 443/01-115 pravdepodobne uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil (zrejma chyba v písaní v druhostupňovom rozhodnutí v označení potvrdzovaného uznesenia). Obe uznesenia nadobudli právoplatnosť dňa 26. 11. 2002.

K otázke právomoci súdov na prejednávanie a rozhodovanie vecí upravených vodným zákonom, resp. k otázke absencie tejto právomoci, poukazujeme na priložené stanovisko Katedry správneho a enviromentálneho práva Univerzity Komenského v Bratislave zo dňa 16. 12. 2002, z ktorého tiež jednoznačne vyplýva, že daný vzťah

nemožno zaradiť pod žiadny zo vzťahov uvedených v ustanovení § 7 ods. 1 O. s. p. (občianskoprávny, pracovný rodinný, družstevný, či obchodný vrátenie podnikateľského a hospodárskeho vzťahu), takže aj v prípade absencie ustanovenia § 14 ods. 1 zákona č. 135/1974 Zb. si súdy nemôžu osobovať právomoc v týchto veciach konať a rozhodovať. O prípadnej aplikácii ustanovenia § 7 ods. 2 O. s. p. nemožno podľa sťažovateľa uvažovať nakoľko neexistuje ustanovenie platného zákona, ktoré by prejednávanie a rozhodovanie týchto vecí zverovalo do právomoci súdov (iba ak v konaní podľa piatej časti O. s. p.).

Opakovane poukazujúc na nedostatok právomoci súdov na konanie a rozhodovanie vecí upravených vodným zákonom, pripomínajúc na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 26/94 z 10. mája 1994, je sťažovateľ toho názoru, že označené všeobecné súdy postupovali v danej veci v rozpore so zákonom ak napriek nedostatku právomoci konali a vo veci rozhodli, čím porušili ústavou zaručené právo sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého obsahom je nepochybne i to, že súd neprejedná a nerozhodne vec, ktorá podľa zákona nespadá do jeho právomoci, resp. je z jeho právomoci zákonom vylúčená.

Tiež skutočnosť, že uznesenie Okresného súdu Bratislava III o poplatkovej povinnosti nebolo odôvodnené treba považovať za konanie súdu odporujúce zákonu (zhodne konštatujú JUDr. Ján Mazák a JUDr. Ľudovít Šoltýs na strane 94 komentovaného vydania zákona o súdnych poplatkoch vydanom Slovenskou advokátskou komorou v roku 1995 ako mimoriadne vydanie Bulletinu slovenskej advokácie), rovnako ako jeho potvrdenie odvolacím súdom, a v zmysle vyššie spomenutého nálezu ústavného súdu teda za odňatie ústavou zaručeného práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

Sťažovateľ týmto predkladá Ústavnému súdu Slovenskej republiky tiež sťažnosť proti porušeniu práva, ktoré mu zaručuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 13 ods. 1, prípadne aj v čl. 2 ods. 3, podľa ktorých možno povinnosti ukladať len na základe zákona a v jeho medziach a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Nárok na poplatok z omeškania vo výške 61 775,- Sk uplatnil navrhovateľ podľa nariadenia vlády č. 2/1989 Zb. Tento právny predpis sám nie je zákonom a v dotknutej časti (§ 7 ods. 6) nebol ani na základe zákona vydaný, nakoľko zmocňovacie ustanovenie § 45 zákona č. 138/1973 Zb. oprávňovalo vládu k stanoveniu platiť odplaty za odbery podzemných vôd a dajme tomu aj výšku a rozsah odplát, nie však k stanoveniu majetkových

sankcií za omeškanie s platením týchto odplát. Ak teda vláda, v rozpore so zákonným zmocnením stanovila nariadením aj povinnosť platiť majetkové sankcie a ich výšku, konala tak v rozpore so zákonom a nie v medziach zákona, a teda o povinnosti uloženej podľa ustanovenia § 7 ods. 6 vládneho nariadenia č. 2/1989 Zb. nemožno povedať, že je ukladaná na základe zákona a v medziach zákona, na druhej strane však možno nepochybné tvrdiť, že ak súd sťažovateľa zaviazal k plneniu podľa ustanovenia § 7 ods. 6 vládneho nariadenia č. 2/1989 Zb., núti ho konať niečo, čo neukladá zákon.

Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje tiež na ustanovenie čl. 152 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy zostávajú v Slovenskej republike v platnosti, ak neodporujú tejto ústave. Z vyššie uvedeného vyplýva, že tie ustanovenia vládneho nariadenia č. 2/1989 Zb., ktoré ukladajú povinnosť platiť majetkové sankcie odporujú Ústave Slovenskej republiky, minimálne jej čl. 2 ods. 3 a čl. 13 ods. 1, nakoľko ukladajú povinnosti nie na základe zákona a v jeho medziach a nútia konať niečo, čo zákon neukladá. Z tohto potom logicky vyplýva, že v dotknutých častiach (ukladajúcich povinnosť platiť majetkové sankcie) nie je nariadenie vlády č. 2/1989 Zb. súčasťou platného práva Slovenskej republiky. Porušenie ústavou zaručených práv sťažovateľa, ku ktorému došlo konaním označených súdov a ich označenými rozhodnutiami je teda podľa sťažovateľa zjavné.

Poukazujúc na vyššie uvedené sťažovateľ žiada, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vydal nález, v ktorom vysloví, že v konaní Okresného súdu Bratislava III spis. zn. 16 Cb 29/99 a jeho rozhodnutiami č. k. 16 Cb 29/99-76 zo dňa 28. 06. 2001 a č. k. 16 Cb 29/99-97 zo dňa 14. 09. 2001 a v konaní Krajského súdu v Bratislave a jeho rozhodnutiami č. k. 26 Cob 442/01-111 zo dňa 15. 10. 2002 a č. k. 26 Cob 443/01-115 rovnako z 15. 10. 2002 boli porušené základné práva sťažovateľa zaručené v čl. 46 ods. 1, v čl. 13 ods. 1 a v čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. Súčasne sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd označené rozhodnutia zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava III na ďalšie konanie.

Sťažovateľ tiež ústavný súd žiada, aby rozhodol o predbežnom opatrení, ktorým odloží vykonateľnosť napadnutých právoplatných rozhodnutí a uloží Okresnému súdu Bratislava III, aby sa až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej zdržal vykonávania svojich právoplatných rozhodnutí č. k. 16 Cb 29/99-76 zo dňa 28. 06. 2001 a č. k.

16 Cb 29/99-97 zo dňa 14. 09. 2001. Sťažovateľ tiež žiada, aby ústavný súd uložil S. v. p., štátnemu podniku so sídlom B. Š., aby sa až do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej zdržal oprávnenia priznaného mu právoplatným rozhodnutím Okresného súdu Bratislava III zo dňa 28. 06. 2001 č. k. 16 Cb 29/99-76 (podľa platnej právnej úpravy po uskutočnení výkonu rozhodnutia, či po vykonaní exekúcie totiž neexistuje možnosť navrátenia do predošlého stavu, vykonaním dotknutých rozhodnutí všeobecných súdov by teda sťažovateľovi vznikla nenapraviteľná ujma).“

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky [ďalej len „ústava“ (a s účinnosťou od 1. januára 2002)] oprávnený konať o sťažnostiach, ktorými fyzické osoby alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených v ústave, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 ods. 1 a § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Medzi tie podmienky konania, ktoré ústavný súd skúma pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti, patrí aj jeho právomoc na jej prerokovanie a rozhodnutie, keďže na konanie a rozhodovanie o porušení základných práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby je ústavný súd oprávnený len vtedy, ak im ochranu neposkytujú iné súdy.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky preto skúmal, či ochranu tomu základnému právu, porušenie ktorého namietala (t. j. právu na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy), neposkytujú všeobecné súdy na základe dostupných právnych prostriedkov nápravy, ktoré možno považovať za účinné právne prostriedky ochrany namietaného porušenia jej základného práva. Hoci z priložených rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 26 Cob 442/01 z 15. októbra 2002 a sp. zn. 26 Cob 443/01 z 15. októbra 2002 (ktoré vzhľadom na dvojmesačnú lehotu uvedenú v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde jedine prichádzali do úvahy) ústavný súd zistil, že proti nim odvolanie nie je prípustné, pri predbežnom prerokovaní sťažnosti súčasne skonštatoval, že sťažovateľka nevyužila dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok podľa § 236 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

V tejto súvislosti ústavný súd predovšetkým konštatuje, že spory o právomoc medzi súdmi a orgánmi štátnej správy sa rozhodujú v rámci všeobecného súdnictva a rozhoduje o nich Najvyšší súd Slovenskej republiky (§ 8a OSP). Hoci v priebehu súdneho konania nemá jeho účastník k dispozícii prostriedok, použitím ktorého by mohol iniciovať konanie a rozhodnutie, či vec patrí do právomoci súdov alebo orgánov štátnej správy, § 237 písm. a) OSP mu priznáva právo podať dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak „sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov“. O takúto situáciu práve ide v prípade sťažovateľky, pretože dôvodom podania jej sťažnosti ústavnému súdu bolo, že „označené všeobecné súdy postupovali v danej veci v rozpore so zákonom, ak napriek nedostatku právomoci konali a vo veci rozhodli, čím porušili ústavou zaručené právo sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého obsahom je nepochybne i to, že súd neprejedná a nerozhodne vec, ktorá podľa zákona nespadá do jeho právomoci“. Napriek tejto skutočnosti však sťažovateľka nevyužila dovolanie podľa § 237 písm. a) OSP a s vecou sa obrátila priamo na ústavný súd.

Keďže ústavný súd je o namietanom porušení základného práva alebo slobody v konaní o sťažnostiach oprávnený konať len vtedy, ak ochranu tomuto právu neposkytuje iný súd, a keďže v tomto prípade mala sťažovateľka k dispozícii účinný právny prostriedok nápravy porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde bolo treba jej sťažnosť odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené bolo už bez významu zaoberať sa sťažnosťou sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie čl. 13 ods. 1 a 2 ústavy postupom označených súdov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. marca 2003